

De dans op de vulkaan

De democratie in gebreke

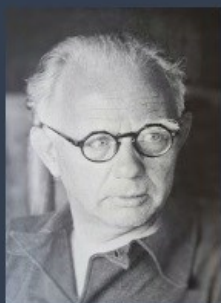

A.M. de Jong

Met deze brochure neemt A.M. de Jong eind 1938 scherp stelling tegen het opkomende populisme en fascisme. Het zou hem zijn leven kosten.

Met vlammende woorden beschrijft hij hoe het veelkoppige monster van het fascisme ontstaan is en groeit. Messcherp analyserend waarschuwt hij voor de verschrikkingen waartoe dictators in staat zullen blijken te zijn. Vanuit diepe betrokkenheid roept hij zijn lezers indringend op pal te staan voor de vrijheid en de democratische rechtstaat.

De dans op de vulkaan kan niet alleen vanuit een historisch perspectief profetisch genoemd worden, maar laat zich juist nu als verbluffend en verontrustend actueel lezen.

*A.M. de Jong (1888-1943) is vooral bekend van **Merijntje Gijzens jeugd en jonge jaren**, waarvan het eerste deel in 1925 verscheen. Zijn vakmanschap als schrijver, zijn liefde voor het leven en zijn inzet voor een rechtvaardige samenleving, maken hem nog altijd tot een geliefd en relevant auteur.*

A.M. de Jongmuseum

Morgenland
UITGEVERIJ

ISBN 978-90-834364-4-9

9 789083 436449 >

De dans op de vulkaan

DE DEMOCRATIE IN GEBREKE

A.M. de Jong

Heruitgave onder redactie van Dirk van de Glind in
samenwerking met het A.M. de Jongmuseum
te Nieuw Vossemeer

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door
een subsidie van:

Over deze heruitgave

Met alle aandacht voor de grote romans van A.M. de Jong dreigt één bijzonder werk van deze markante schrijver gemakkelijk aan onze aandacht te ontsnappen: *De dans op de vulkaan*.

De Jong schreef deze brochure in de laatste weken van 1938 en de eerste week van 1939. Hij legde daarin de vinger op de zere plek. Hij schreef over het christendom dat weliswaar naastenliefde predikte, maar zich liet lenen door extreem rechts. Ook constateerde hij dat staatslieden die zichzelf als democraten beschouwden, het niet aandurfdën om de oprukkende en openlijk steeds destructiever wordende machten een halt toe te roepen. De Jong legde pijnlijk bloot waar de democratieën in die tijd in gebreke bleven en hij waarschuwde voor het grote gevaar van het opkomende populisme en fascisme.

Met de kennis van nu, en wetende dat *De dans op de vulkaan* kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog is geschreven, is deze brochure een indrukwekkend en leerzaam document. Het biedt een even helder als verontrustend tijdsbeeld en de urgentie van De Jongs waarschuwing kan de lezer moeilijk ontgaan. Want de economische crisis, de opkomst van het fascisme en de toenemende polarisatie zijn thema's die ook vandaag actueel zijn, net als het verlangen naar zekerheid en veiligheid. En nu meerdere alfamannetjes en -vrouwtjes zich verdringen rond de apenrots en de democratie wereldwijd opnieuw onder druk staat, zijn de waarschuwende woorden van De Jong helaas actueler dan ooit.

De dans op de vulkaan herinnert ons eraan hoe belangrijk het is om waakzaam te blijven voor de gevaren van extremisme en intolerantie. Opdat we niet afglijden naar een nietsontziende samenleving waarin de mens die anders is of lijkt wordt buitengesloten en afgeschreven.

We hopen dat deze heruitgave vele lezers zal stimuleren de waarde van vrijheid en democratie te zien en pal te staan voor menselijkheid, mensenrechten en onze democratische rechtsstaat.

Marc van Tienen, A.M. de Jongmuseum Nieuw-Vossemeer
Dirk van de Glind, redactie

NB. Om de originele tekst van De Jong beter te kunnen duiden, zijn de hoofdstukken van titels en de paragrafen van tussenkopjes voorzien. Waar dat nuttig leek, is het taalgebruik gemoderniseerd. Ook zijn er voetnoten toegevoegd om te verhelderen wat voor lezers van nu mogelijk minder of niet bekend is.

Inhoud

Over deze heruitgave 5

Voorwoord 11

1. Het falen van de democratie en het christendom bij de machtsgreep van het fascisme 13

- a. De democratie bedreigd door kapitalisme en machtsongerechtigdheid 13
- b. In de greep van de economisch sterkeren 13
- c. Heersersnaturen ondermijnden de democratie 14
- d. Het falen van de democratie en het christendom 16
- e. Wezen en verantwoordelijkheid van de democratie 17
- f. Leiders die willen heersen in plaats van dienen 18
- g. De machtsgreep van Mussolini en het verraad van het Vaticaan 19
- h. Het verraad van de democratie 20
- i. De wraak van Mussolini en het zwijgen van de democratie 21
- j. Het verraad van Abessinië 22

2. De doodzonde van het Verdrag van Versailles 25

- a. Overwinnaarsverdwazing en blindheid voor het gevaar van het nationaalsocialisme 25
- b. De verontrustende opmars van Hitler en zijn bruine ploegen 26
- c. Het verraad van de 'Anschluss' 27
- d. De 'as Rome-Berlijn' 28
- e. Het verraad van Tsecho-Slowakije 29

3. Toenemende onmenselijkheid en het ontkennen van verantwoordelijkheid 31

- a. Fascisme in Spanje 31
- b. De laffe komedie van de 'niet-inmenging' 32
- c. Het falen van de democratie tegenover Japan 33
- d. Racisme, antisemitisme, vervolgingen en deportaties 34
- e. De Kristallnacht 34
- f. Jodenvervolgingen en de dreiging met uitroeiing 36
- g. Het sluiten van de grenzen voor vluchtelingen 37
- h. Nederlands asielbeleid 37
- i. Het ontkennen van verantwoordelijkheid voor vluchtelingen 38

4. De oproep aan de democratie om recht te doen aan haar beginselen en het fascisme te stoppen 40

- a. De democratie verkocht door het kapitalisme 40
- b. De dictatuur als beschermer van het kapitalisme 41
- c. Het wezen van de dictator 41
- d. De onvermijdelijke val van de dictatoriale schijn-grootheid 43
- e. Verblinde geldschieters en staatslieden 44
- f. Het verraad van de burgerlijke en christelijke pers 45
- g. De misrekening van de democratie en de Rooms-Katholieke Kerk 46
- h. De vrees voor het socialisme als slechte raadgever 46
- i. Het fatsoen van de minister-president van België 48
- j. Beschamende betrekkingen met moordenaars 49
- k. Immorele en domme politiek 50
- l. De dictatuur wil veel meer dan het nu al heeft genomen 51
- m. De democratie in groot gevaar moet zich bezinnen 53
- n. Het beest moet worden verstikt of het zal ons allen verslinden 54
- o. President Roosevelt houdt de wereld een spiegel voor 55
- p. De dreiging van een vernietigende oorlog 56
- q. De keuze tussen moord en menselijkheid 57

Oorlogsjaren en de moord 59

Omdat het moet 59

Verdriet 59

De moord 60

*Het is duidelijk gebleken
dat wie de vriendschap koopt
van een kannibaal
daarmee niet veilig is
voor zijn vraatzucht.*

Voorwoord

De schrijver van deze brochure is een volbloed „Ariër" (al weet hij niet precies, wat dit is, voelt het dus niet als een eer of voorrecht en kan er evenmin dankbaar voor zijn), is gesproten uit een Katholiek boeren- en arbeidersgeslacht, is niet met een Joodse vrouw getrouwd en heeft generlei voorkeur voor Joden, die hij beschouwt als alle andere mensen, niet beter en niet slechter. Hij was nooit vrijmetselaar, noch bolsjewiek.

De brochure werd niet geschreven en evenmin uitgegeven uit winstbejag, want de baten, die zij eventueel zou mogen opleveren, worden geheel afgestaan aan het Comité voor vervolgd en omwille van geloof of ras.

De auteur merkt op, dat dit een zonderling voorwoord is, en constateert, dat het alleen bewijst in wat voor zonderlinge tijd wij leven, die dwingt tot weinig intelligente en zelfs zotte verklaringen als de bovenstaande.

A.M. de Jong
Kerstvakantie 1938

3. Toenemende onmenselijkheid en het ontkennen van verantwoordelijkheid

d. Racisme, antisemitisme, vervolgingen en deportaties

Het stompzinnige, wetenschappelijk bespottelijke, menselijk verfoeilijke "racisme", door botte hoogmoed en platte hebzucht uitgebreed, voert onder de nazi-Duitse grondigheid tot de afschuwelijkste excessen, die niemand van ons in zijn ergste fantasieën voor mogelijk had gehouden in de twintigste eeuw. Bakersprookjes uit lang overwonnen gewaande dagen, honderdmaal weerlegd, worden gehanteerd als wetenschappelijke argumenten, "bewijsmateriaal", om mishandeling, roof, mensenjacht te rechtvaardigen. De beestachtige vervolgingen nemen een steeds misdadiger, onmenselijker karakter aan, drijven in steeds versneld tempo honderdduizenden tot wanhoop, in ondergang en dood. Na duizend pijnigingen en vernederingen, een nieuw decreet, door een duivel uitgedacht, door zijn gebroed uitgevoerd. Joden worden uit hun huis, hun zaken gehaald en in ijltempo naar de grens gevoerd, als slachtvee, zonder geld, zonder bagage, zonder warme kleren, zonder dekking voor de nacht, zonder te weten waarheen, uitgeladen waar het Duitse machtsgebied ophoudt, voortgedreven met geweerkolven en trappen van solide laarzen, weg uit het heilige land van de Germaanse cultuur... Het grensland wil ze niet opnemen. Als verworpen dieren zwerven ze in een strook niemandsland, tussen twee wallen van wapens, hongerig, verkleumd, ziek, waanzinnig van angst en wanhoop... De wereld roept ach en wee over "die arme Joden", maar de heilige toorn, die tot grootse daden voeren kan, breekt niet los. De democratie, de menselijkheid heeft haar geweten in slaap gesust en redt zich met de voze schijn van voos beklag.

e. De Kristallnacht

Een van verdriet en wanhoop half krankzinnig geworden zeventienjarige knaap¹, een Joodse vluchteling in Parijs, schiet in de verbijstering om het lot van zijn gedeporteerde ouders een Duitse gezantschapssecretaris neer. Dat is het sein tot een "spontane" uitbarsting van volkswroede in het Derde Rijk.

Niemand kan er aan twijfelen, dat deze furie is gecommandeerd en gedirigeerd door de Duitse regering. Het zijn de bruine roof-, moord- en brandbenden van de S.A., die juichend de pogrom leiden. Synagogen gaan overal in vlammen op, eerbiedwaardige heiligdommen, sommige vol onvervangbare antieke kunstschaten, sieraden van oude en moderne bouwkunst, tempels, waar ieder cultureel denkend mens de handen afhoudt, wat er ook gebeurt. Huizen, winkels worden vernield, leeggeplunderd. Joden, mannen, vrouwen, grijsaards, kinderen worden mishandeld, in de nacht de straat opgejaagd. Hoevelen er vermoord zijn wordt ons niet onthuld. Voor een miljard schade richten de woestelingen aan. De benden, die de regering uitzond. De regering decreeteert, dat de Joden zelf de schade moeten laten herstellen en betalen. Maar de verzekeringspremies, die de schade dekken, zullen worden geïncasseerd en behouden door de verontwaardigde, zozeer door de misdadige Joden benadeelde staat van de merkwaardige heiligen der laatste dagen, de nazi's. Bovendien moeten de boosaardige Joden met nog een miljard mark het leven van de arme vermoorde gezantschapssecretaris honoreren. Geld voor vergoten bloed... oud Germaans recht.

Twee miljard mark. Als wij er twee miljard bijtellen, die men de Duitse Joden sinds de regering van de nazi's "aan het bewind kwam", heeft ontnomen, dan heeft een groep Duitse burgers, één procent uitmakende van het Duitse volk, in enkele jaren tijd vier miljard mark moeten offeren om de hebzucht van de overwinnaars – die zij overigens niets misdaan hadden! –

¹ Herschel Grynszpan, geboren in 1921, in 1942 naar concentratiekamp Sachsenhausen gebracht. Het verdient aanbeveling zijn verhaal te lezen op Wikipedia.

enigszins te bevredigen. Omgelagen over een groep, zo groot als het ganse Duitse volk betekent dat 400 miljard... in zes jaar tijd. En deze afpersers van "oorlogsschatting" schreeuwen de wereld vol van verontwaardiging over de harde hebzucht van het Verdrag van Versailles... De democratie kan nu wel ongeveer uitrekenen wat zij te betalen zal krijgen als zij deze dictatuur zo sterk laat worden, dat zij er door kan worden overwonnen..

f. Jodenvervolgingen en de dreiging met uitroeiing

Energiek en zonder schaamte of terughouding gaat het Derde Rijk voort op de ingeslagen weg. Weg met de Joden! En die we niet kwijt kunnen raken, zullen we opbergen in getto's, gebouwd op de ongezondste gronden, die we vinden kunnen. Zij zullen gele linten of strikken moeten dragen en alleen vuil werk mogen verrichten. Geen burgerrechten, geen mensenrechten, opgedreven als vee, vogelvrij verklaard, bestemd om uitgeroeid te worden. Wie vluchten kan, vlucht. Naar alle grenzen vluchten zij, verdwaasd van schrik en angst, half waanzinnig van verdriet en wanhoop. Ouders zonder hun kleine kinderen, kinderen zonder hun ouders, want de gezinnen werden uiteen geranseld als waren het nesten gevaarlijke dieren. Duizenden, tienduizenden verdringen zich om weg te komen uit de hel.

Een golf van ontzetting, weezin, verontwaardiging en woede gaat door de wereld en haar pers. Behalve door die van Italië, waar Mussolini, ter versteviging van de as Rome-Berlijn en ter verdere intimidatie van de democratie, óók de rassenleer en de hoge zuiverheid van het Italiaanse ras ontdekt heeft en met aan Neurenberg ontleende wetten zijn rassenadel gaat botvieren.

Tegenover het harde oordeel van de wereld publiceert het officiële orgaan van de S.S. "Das Schwarze Korps" – in Duitsland of Italië verschijnt geen politieke uiting in de pers zonder goedkeuring van de regering – het ongelofelijke dreigement, dat, wanneer nog eenmaal een Joodse of Joods geïnspireerde aanslag op een nazi-persoonlijkheid in het buitenland plaats heeft (en zijn niet alle misdaden door Joden geïnspireerd?) als represaille

zonder uitstel alle Joden in Duitsland zullen worden vermoord. Alle Joden. Vijf- a zeshonderdduizend mensen!... De verdierlijking van individuen, die een dergelijke mensenslaching niet alleen in woede durven overwegen, maar er na koel overdenken in hun pers ten aanhore van de ganse wereld in alle ernst mee durven dreigen, kan geen beschaafd mens zich meer voorstellen. Maar in het Derde Rijk vormen zij een elite, de bewakers en troetelkinderen van het hoogste gezag in Duitsland, het uitgelezen "Schwarze Korps"... Zij vormen de keurbende van de Duitse regering, waarmee de democratie van Europa „vriendschappelijke betrekkingen" onderhoudt...

g. Het sluiten van de grenzen voor vluchtelingen

Ja, de democratische volken en hun pers zijn diep verontwaardigd over de gruwelijke roof- en moordpartijen en de walgelijke domheid van de boosaardige rassenleer. Maar wat doet de officiële democratie? Wat doen de grote mannen van de machtige staten? Wat doet Chamberlain, wat doet Daladier? Zij geven afkeurende, zelfs bedroefde vermaningen. Maar wat doen zij, de representanten van de democratie? Zij doen niets!

Of ja, toch! Zij doen wel wat: zij sluiten hun grenzen voor de wanhopige vluchtelingen, over wier lot zij ach en wee roepen! Dat doen zij, de democratische landen, die vrijheid van de burgers en de rechten van de mens in hun vaandel geschreven hebben. Nederland heeft in een lange traditie de ere naam verworven een land te zijn met een ruime opvatting omtrent het asielrecht. Het is er niet slecht bij gevaren. De Joden en de Hugenoten, hier opgenomen in voor hen fatale tijden, hebben Nederland geestelijk en materieel vooruit gebracht.

h. Nederlands asielbeleid

Nederland heeft het voorrecht nog steeds een christelijke natie te zijn. Sinds enige jaren wordt het zelfs weer geregeerd op positief christelijke grondslag. De ministers Colijn en Goseling zijn

kopstukken van grote partijen, die ieder voor zich de eer opeisen het enig ware christendom te vertegenwoordigen, en die samen de wereld trachten te tonen, waartoe een natie, door zulke hoge beginselen beziel, in staat is.

Welnu, Nederland met zijn positief christelijke regering is een afschrikwekkend voorbeeld geworden van dorre ambtelijkheid, belangzuchtige hardvochtigheid, onchristelijke liefdeloosheid. De schriftgeleerden en farizeeërs gaan de gewonde en uitgeplunderde medemens met een hol woord van beklag voorbij. Het wachten is op de barmhartigen Samaritaan, maar dat die niet uit Den Haag zal komen is nu wel duidelijk geworden.

Er wordt ons voorgerekend, dat wij ons de weelde van de barmhartigheid niet kunnen veroorloven. Waar staat echter in het evangelie, dat men eerst moet rekenen en dan zijn barmhartigheid moet aanpassen aan de uitkomst van de calculatie? Waar bovenal staat geschreven, dat de christen uit overwegingen van eigenbelang een medemens terug mag jagen in het vuur, waaraan hij ternauwernood, gewond en doodsbenauwd, ontsnapte? Zonder dat de christen schade lijdt aan zijn ziel? In welke hogere en diepere zin is de christen, die een ontvluchte gemartelde opnieuw overlevert aan zijn beulen, beter dan deze onmenselijke folteraars? Hij kan zich de erenaam van christen blijven aanmatigen, maar voor het geweten is hij een verloochenaar van het eerste en hoogste gebod: dat van de liefde. Als wetsparagrafen de christen verhinderen naar zijn leer en overtuiging te handelen, dan overtreedt hij de wet, omdat hij God meer moet dienen dan de wereld. En als hij het voorrecht heeft, minister te zijn, dan doet hij de paragrafen wijzigen en brengt de wet in overeenstemming met de leer.

i. Het ontkennen van verantwoordelijkheid voor vuchtelingen

Zuinig als een op zijn gering voordeel gespitste krentenweger pleegt Nederland-als-staat de barmhartigheid tegenover de verdreven, beroofde, gemartelde medemens, mopperend en nors controlerend papieren en bestaansmogelijkheden. Velen van deze ongelukkigen zijn in waarheid stervenden, omdat de

dood in een of andere afschuwelijke vorm hen wacht, als zij teruggestuurd worden naar de bruine hel van het Derde Rijk. Vraagt men stervenden naar hun papieren, en laat men ze sterven als ze deze niet kunnen vertonen? Laat men ze sterven, als ze niet bewijzen kunnen, dat ze geen last zullen veroorzaken, wanneer men hun het leven schenkt? Ja, zeggen de Nederlandse regeerders-op-positief-christelijke grondslag, dan moeten ze maar liever sterven, want wij hebben al last genoeg... en wij zijn niet verantwoordelijk!... O ja, Excellenties, dat bent u wel, voor uw geweten en uw God bent u dat wel. En zo u die verantwoordelijkheid loochent, noem u dan geen christen meer, want Christus zal u uitspuwen om uw lauwheid en uw armhartigheid...

Het christendom faalt zoals de democratie gefaald heeft. Waarom?

Omdat christendom noch democratie waarachtig leven in de harten, zielen en geesten van de groten der aarde, die christendom en democratie heten te dienen en te leiden, en die niets dienen dan de Mammon² en de geslepen duivel van de Macht...

De dans op de vulkaan

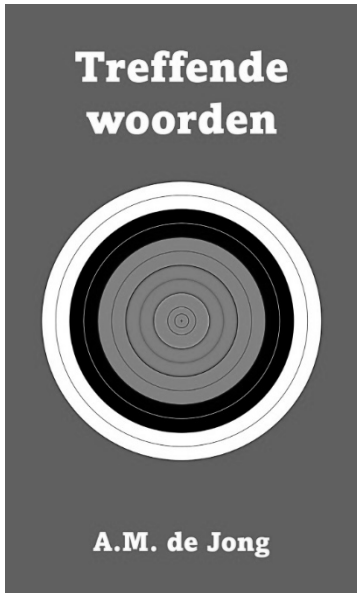
A.M. de Jong

64 blz.

ISBN 9789083436449

² De afgod van het geld

Ook verkrijgbaar in deze serie:

Treffende woorden

Bloemlezing uit het werk van

A.M. de Jong

ISBN 9789083436432 160 blz.

De fragmenten in deze bundel zullen met instemming gelezen worden, een glimlach ontlokken, ontroering wekken. Misschien ook verontwaardiging en boosheid. Ze gáán ergens over! En hoewel ze gekozen zijn bij thema's die A.M. de Jong en zijn werk kenmerken, kunnen ze goed op zichzelf gelezen en verstaan worden.

Het was niet moeilijk in het indrukwekkende oeuvre van De Jong treffende woorden te vinden voor deze bloemlezing. Het was moeilijk om rondkijkend in de schatkamers van zijn nalatenschap zoveel moois en goeds te moeten laten liggen. De hoop is dan ook dat de lezer van deze bundel zelf ook weer op zoek gaat naar de rijkdom die deze markante schrijver naliet.

Mijmeringen van een godzoeker

A.M. de Jong

**Mijmeringen van een
godzoeker**

A.M. de Jong

ISBN 9789083436456 80 blz.

Het is maar weinigen gegeven zo over God te spreken dat het niet vervelend wordt.

A.M. de Jong verwierp resoluut het dogmatische godsbegrip van schuld, straf en voorbeschikking, dat hem als kind was bijgebracht. Maar hij bleef zijn hele leven een hartstochtelijk godzoeker, iemand die tastte naar het geheim van het leven en met grote verwondering het menselijk bestaan en de ganse kosmos bezag. In acht *Mijmeringen van een godzoeker* deelt hij zijn ervaringen en bevindingen met zijn lezers. Daarbij gaat hij niet altijd zachtzinnig te werk, maar wie de eigen overtuiging onder de loep wil nemen en tegelijkertijd verder en dieper op ontdekkingstocht wil gaan, zal in De Jong een betrouwbare reisgenoot vinden.

www.amdejongmuseum.nl

info@amdejongmuseum.nl

www.morgenlanduitgeverij.nl

dvdglind@hotmail.com